

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, IV. Váci-utca 11.
hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve	8 frt
Félévre	4 "
Negyedévre	2 "

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A zalaegerszegi választás.

Abból az alkalomból, hogy az antiszemita a zalaegerszegi választó kerületben Szemnecz Emilt képviselőjelöltül fölléptették, úgy látszik, újabb erőt és újabb kedvet kaptak az antiszemita úgy a politikai, mint a szociális működéshez. Az, hogy újra van az országban választó kerület, ahol antiszemita lehet fölléptetni jelöltül, már elég arra, hogy érezzék létüket, önbizalmat nyerjenek és föléledjen reményük, hogy „sikkerrel“ haladhatnak „végcéljaik“ felé. Ha Verhovay ujsága volna egyedül magán kívül örömeben, az sem csodálatos nem volna, sem megjegyzésünkre okot nem szolgáltatna. De kitörően nyilatkozik az öröm az egész vonalon, annyira, hogy a pártszakadás óta morózus és búskomor Istóczy is nemcsak örömmel üdvözli az eseményt, hanem előre látja, hogy a szakadás nem tart már soká és ha egyéb politikai kérdésekben divergálni fognak is az antiszemita nézetei, a „főkérdésben“ az egyetértés és egyöntetőség mégis meg lesz és hogy ekkor az erő is meglesz, a mivel rendelkezniök okvetetlen kell.

És — az antiszemitáknak van okuk örvideni. Nem a képviselőjelölt személyiségét akarjuk tekinteni. Egészen közönyös az, hogy Szemnecz ur, vagy Persay ur, vagy ki tudja hogy hívják ez nrakat, lép fel jelöltül. Még a tehetség sem jöhet bírálat alá, mert ha a legnagyobb tehetség közöttük volna is, még ezt is megbénítaná a szenvedélyes vak gyűlölet, mely minden tárgyat csak az antiszemita szemüvegén keresztül bíraltat meg velük. Annál inkább tekintetbe jön azonban az, hogy a választó kerületből érkező hírek szerint az antiszemita jelölt egyedül áll, hogy egyetlen párt nem akad, mely ellenében másik jelöltet állítana. És ez megdöbbentő jelenség.

Tehát az a kormánypárt, melynek feje oly erős tetszés nyilatkozatok közt szokta az országgyűlésen kimondani azt, hogy nemcsak perhorreskálja az antiszemitizmust, de elég ereje is van ennek a kór-

tünetnek elnyomására; ez a kormánypárt, mely szinte kedvteléssel látszott fölvenni mindenütt a küzdelmet mindegyik opposzióval; az a kormánypárt, mely tudtunkkal Zala megyében is konstituálva van, nemcsak eltűri a házon kívül az antiszemitizmus leghathatósabb, a képviselőjelölti programokban történő terjesztését, de még annyira viszi indolenciáját, hogy ott, hol a párt megalakult, ez a meglevő párt még csak létezésének igazolásául sem állít fel képviselő jelöltet. És e jelenségeket megtűri épen Zalamegyében, a mely megye a szomorú emlékü antiszemita zavargásoknak kiinduló pontja volt, a mely megyében a vak szenvedély a legtöbb keserü gyümölcsöt termette és így a hol a legtöbb ok van félni attól, hogy a kóranyag leghamarabb összegyűl és a leggyorsabban kitör.

Vagy csak a lefolyt közigazgatási vita az oka mindennek? Igaz, hogy ez volt a legkedvezőbb alkalom a kormány és minden adminisztracionális közeg működését bírálat alá venni. De ha elismerjük is azt, hogy ily alkalmakkor épen az adminisztracionális közegek, tehát köztük maga a kormány is, jónak látták megmutatni azt, hogy a politikai mozgalmakkal szemben igen is tudják és akarják a felügyelő közönyös, be nem avatkozó szerepét játszani, de azt hisszük, meg van ennek is a magá határa. Hogy e közöny addig menjen, hogy még egy választani készülő kerületben még jelölt állításától is ovakodjék maga a párt, a mely semminemü adminisztracionális közeg szerepét nem igényelheti magának és e közegekkel csak annyi összeköttetésben áll, hogy az adminisztrációt megteremtő kormány politikáját támogatja, ez a közöny érthetetlen, magyarázhatatlan.

Nagyon előre haladtunk az időben. A választás napja ki van tűzve, és ha bármely pártnak nagyobb mérvü korteskedésre van szüksége abban a kerületben arra, hogy jelöltjét keresztül vihesse, akkor kész Szemnecznek megválasztatása is. De mi nem ismerjük az ottani viszonyokat. Lehet hogy így, lehet,

hogy amugy van. Mindegy. Egyre azonban mégis föl kell hívunk a figyelmet: Állítson a kormánypárt is jelöltet: ha az utolsó napokban is, ha az utolsó órában is, de állítson jelöltet. Gondolja meg azt, minő hatása lesz annak, ha az antiszemiták azzal dicsekedhetnek: Ime, akkor, midőn a más kerületekben levő csendesség folytán minden pártnak elég ideje és alkalma volna, hogy egész erejét az üreedsében levő kerületre fordítsa, midőn másfelé még csak pillanatra sem kell a figyelemnek fordulni, ime még ilyenkor is sem kormány sem másik párt meg sem mocczan, hanem átengedi küzdelem nélkül a tért.

Vajjon nem azt fogják-e — és joggal, — az antiszemiták mondhatni, hogy ez eredményt az ő csendes működésükkel a lefolyt másfél év alatt érték el? Nem fognak-e dicsekedhetni azzal, hogy az antiszemita „elvek“ akkora diadalt vívtak ki, hogy ma már valamennyi párt — egyelőre titkosan még, de azért mégis már küzdelem nélkül átengedi a tért. És vajjon ez az ámitó beszéd nem önkénytelen kelti fel a népben azt a hitet is, hogy a kormánypárt is antiszemita? És — ha még olyan badarnak, örültnek fog is látszani ez a következtetés, ez a dicsekedés, el fog-e mulni, elmulhatik-e az anélkül, hogy utóhatást ne hagyjon maga után?

Nem a mi érdekünkben, az általánosság, az ország jóléte érdekében kérjük, hogy ha az utolsó órában is, de állítsanak fel jelöltet Szemnecz ellen.

Dr. G.

Egyről másról.

A következőkben közöljük Ábrányi Kornél országgyűlési képviselőnek az iparos körben tartott felolvasásának ama részét, melyre alantabb mi is megtesszük megjegyzéseinket. A felolvasás bizonyos társadalmi jelenségekkel foglalkozik, melyekre nézve a felolvasó gyakran igen találóan mondja el véleményét, mely azonban sok tekintetben még egy kis magyarázatra is szorul.

Ábrányi ur ezeket mondja:

Egy egészséges társadalomban lehetetlen, hogy az utcai élet, a közmulató helyek és a nagyuri sportoknak üzése, nyilvános szereplés külső kellékeit magukban foglalhassák. Ellenben a beteg társadalmak leggyakoribb szimptomái azok, melyek nyilvános szereplésül teljesen elegendőnek kvalifikálják az utcai életet, a közmulató helyeket és a nagyuri sportok üzését. És ez a társadalmi betegség annál ragályosabb, minél inkább terjeszti azt az egyedüli hatalom, mely gyógyíthatná, a sajtó. A sajtó azonban maga sem tudja, hogyan esik abba a betegségbe melyet neki kellene meggyógyítania. Mert a sajtó abban látja rendeltetésének egyik főrészét, hogy kövesse az eseményeket s visszatükrözze a társadalmi mozgalmakat s a közönség érzelmeit és hangulatait. És mialatt ekként a sajtó csak rendeltetésére gondol, e közben megfelejtkezik hatalmáról. S mialatt hatalmáról megfeledkezik s nem gyakorolja, ő maga okozza, hogy e hatalmat, ha csak egy időre, is elveszíti. Mert a sajtónak azon a rendeltetésén kívül, hogy a napi eseményeket kövesse, s a társadalom napi mozgalmait visszatükrözze, van egy sokkal nagyobb rendeltetése; s ez az, hogy eszméiben, előadási modorában, a tények és emberek bírálatában, mindenkor az ésszerű és a munkának demokracziáját képviselje. ez a sajtónak legnagyobb rendeltetése. És mindenki csalódik, és félreismeri

T Á R C Z A.

Menah.

— Az Egyenlőség tárczája. —
(Folytatás.)

Felszólítám Izsákot, hogy hívna meg Ebn Eshakot és mondja el neki, hogy Menah itt várja.

Izsák elsieltett és a vendégek is távoztak, hogy a völegényt megérkezése előtt láthassák.

Menah azalatt igen komoly lett, ugy látszott, mintha most legelőször nyomná őt a jövő gondjai. Egy ideig némán ültünk egymás mellett. Aztán végre megszólalt Menah:

— Az a szegény, szerencsétlen Ruth! sóhajtá, szemait az ég felé emelve.

— Miért sajnálsz oly nagyon — kérdém.

— Mert nagy bünt követett el, az apja el fogja kárhozatni és Ruth nem lesz boldog soha. . . .

A nagymama aludt! — sötétedni kezdett és oly csendesség volt, hogy a légy röpülését meg lehetett hallani. Éppen hazamenőben voltam, mikor az utcáról lépések hallatszottak. Izsák lépett be, utána egy fiatalabb férfi — előttünk állott a papucs kereskedő. Menah az ő gyermeki zavarában mögém bujt, reszketett, épen mint akármely európai gyermek leányzavarban lett volna hasonló hely-

zetben. Ebn Fschak-nak nem voltak szép vonásai, de szeméi tetszettek nekem; az a mély, nehéz kedélyü kifejezés volt, mely nem a szemek metszésében vagy azoknak a hosszú szempillák által való beárnyékolásában, hanem a szellemi jelentőségben keresendő. Izsák mielőtt eltávozott volna, bemutatta őt.

A papucskereskedő helyzete nem volt kellemes. Ugy is állott ott, mint a színész, ki a végszót várja és majd Menahra s majd rám nézett.

— Uram, ön hosszú utat tett, nem foglal helyet? kérdém végre, mert éreztem, hogy soká sem jutunk célhoz, ha a kelyzetnek nem iparkodom ura lenni.

Ebn Eshak azonban nem mozdult, hanem egész keleti phlegmával előbbi helyzetében maradt.

— Én Menahnak barátnője vagyok; ah, ha látta volna, mily bájosan volt előbb földiszítve!

— Nem az ékszer teszi a menyasszonyt, hanem az eljegyzés, szólt végre oly éleselműséggel, hogy megörültem neki. Majd megráztam a kezét, de féltem, hogy az ily „európai“ szokás még inkább eltéríti a céltől, a mit szavaiban elárult.

Kezdte egyedül Menaht nézni hosszú szünet. Megragadtam Menahnak reszkető, pirosra festett kezét.

— Nem is kell neki ékszer . . oh ha tudná, mennyire megtanultam én őt becsülni! A ki egy beteg öreg anyát

a történelmet, a ki azt hiszi, hogy a sajtószabadság maga — mint intézményes jog, — elegendő minden más szabadság biztosítására. II-ik József autokrata volt, s nem támadta meg. És a sajtószabadság, míg csak a társadalmi eszméket föl nem karolta, nem is volt az abszolutizmusra nézve nagyon veszedelmes. De mikor a nagy francia forradalom eszméi kezdték áthatnia Európa társadalmait, s kezdték a sajtó útján szervezni hadseregüket a kormányok rögtön megtámadták, s vagy eltörölték, vagy megszorították a sajtószabadságot. Mert a sajtónak veszélye az önkényre nézve csak abban rejlik, a miből hatalma áll. A sajtó csak akkor veszélyes, ha hatalmának öntudatával működik. Ha pedig ezt nem teszi, akkor hiába szabad, nem erősíti a szabadságot. Hiába küzd politikai intézményekért, nem képes azokat a társadalom ereje nélkül megvalósítani,

A magyar társadalom, mely 1848-ban organikus egységgé lett, mai napság szét van hullva, alkatelemeire. A törvény előtti egyenlőség még megvan, de a társadalmi egyenlőség, abban az értelemben, sincs meg. A magyar középosztály, mely áll a földbirtokosságból, a intelligenciából és a városi polgárságból, a magyar középosztály, mint uralkodó tényező, ma alig létezik. Ezért van, hogy a magyar társadalomban sohasem volt oly sok egyesület mint ma van és sohasem volt oly egység. Ma meglehetősen tenni, hogy megtámadják a földbirtokos osztályt, — s a többi vele egy érdekű, egy gondolkozású osztály nem fog segítségére sietni. Meg lehet támadni az ügyvédi kart, s hiába fognak petíciókat beküldeni az országgyűléshez: el lesznek hagyatva. Így az iparosok, a kereskedők. Mert az osztályok, ha egyiknek dolga jobban megy, irigységet éreznek iránta, s ha a másiknak sorsa rosza fordul, közönnyel nézik. Nem csoda aztán, ha az ilyen társadalomban a gazdagoknak és hatalmasoknak minden joguk megvan, de kötelességeik teljesítésére nem tudja őket kényszeríteni senki.

A magyar társadalom szó nélkül elnézi és talán ter-

mészetesnek tartja, hogy mikor az egyetemen együtt végzi be a tanfolyamot a szegény polgár fia, a ki kitűnően tanul és a gazdag fiu, a ki nagyon keveset tanul, — természetesen találja, hogy a szegény polgár fiából ingyenes gyakornok, vagy ügyvédsegéd legyen, a gazdag fiut pedig néhány év múlva kinevezik magas hivatalokba. A magyar társadalom természetesen találja, hogy mikor előkelő ifjak leteszik a doktoratust, hogy ez, mint kiváló esemény a hírlapok hasábjain közzé tétessék. A magyar társadalom természetesen találja, hogy minden hazafias és kulturális mozgalomnál jobban bomoljon a lóversenyek után és mint bábész tömeg álljon meg az utcákon, mikor a lóversenyi közönség sebes vágatva visszatér; a magyar társadalom természetesen találja, hogy a régi kasztélet, a maga speciális passzióival és világnézetével újból visszatérjen és külső megjelenésével háttérbe szorítsa az észt és a munkát, az előjogokkal homályt vessen az érdemekre s a polgárok önértetére. S ha mindezt a magyar társadalom évről-évre fokozódó tendenciával elfogadja, akkor senki se csodálkozzék a fölött, hogy a társadalom minden tekintetben szegény. Mert a mi pénz van, az mind az élvezetekre, külső fényűzésekre megy fel s mivel senki sem akar szegény lenni, mivel szégyennek tartja s mivel többet költ mint a mennyi a jövedelme van, tehát mindinkább tért foglal a bűn és a nyomor. S előáll az a ritka látvány, hogy szabad államban társadalmi szolgaság fejlődik ki. Minden szolgaság közt a legutálatosabb.

*

Abrányi urnak igaza is van és nincs is igaza. A sajtónak behatása a társadalomra óriási, de hogy a sajtó mégis hozzájárulva a társadalomnak mintegy degenerálásához, e tekintetben mégis vannak megjegyzéseink.

A sajtó, ha megszokták is tisztelni e véleménynyel, nem alkotja sem a közvéleményt, sem annak kifolyásait.

oly odaadólág tudja ápolni, — a ki az ő saját szórakozására soha sem gondol, hanem csak a kötelességre . . .

Rám nézett szemével és bámulva vizsgált.

Természetes volt egyébként azon való csodálkozása, hogy miért avatkozom én a dologba, de végre is végezni kellett. Elhatároztam magam.

— Talán egyedül kíván mennyasszonyával maradni?

Ennél a vakmerő fordulatnál eleresztém Menah kezét és távozni akartam; Menah azonban erősen tartott, csak hogy az ut már törve volt és a papucsos rálépett. Megfogta Menah kezét, mely végre is segítségemmel az övébe feküdt és meg volt az eljegyzés egy szó nélkül. Miután a vőlegény nagy bámulatomra egy csöppet sem készült mennyasszonyát megcsókolni, pedig az eljegyzéshez nézetem szerint a csók okvetlen szükséges, tehát átkaroltam a kedves teremtet, mielőtt elhagytuk volna a „boldog“ mennyasszonyt. . . .

Menah esküvője megtörtént már a legközelebbi héten. Az esküvő ceremóniái mesések, hihetetlenek voltak. Nem mondanám el egyetlen zsidó lánynak sem, ha ez által a férjhez menetelhez kedvét vesztené, de ez eset nem fordulhat elő. Egy német rabbi azonban kinek e ceremóniákat elmondtam, arról biztosított, hogy a ceremóniák nem zsidó szertartások, hanem keleti szokások voltak; hogy a vallásos megszentelés a zsinagógában, kevés változással

mindenütt egyformák. Egy tűnt fel különösen csodálatosnak: a zsidó hitközség tagjainak együvé tartozása, a mi sehol sem tűnik úgy ki, mint az ily alkalmakkor. Szóról-szóra igaz lesz az, hogy a hinek nincs, annak adatik. Menahnak nem volt sem hozománya, sem kiházásítása, családja Tetuanban összeadakoztta. Menah az ő egyszerűségében meg nem találta volna egyetlen előkelőbb zsidó-család sem, Ebn Eschakot mintha ajándékképpen kapta volna. Menahnak még a ceremóniákhoz sem volt elég tágas lakása, a hitközség egyik tekintélyes tagja a saját házat engedte át e célra.

Az egész esküvőn — hét napig tartott — nem voltam jelen, a fő jeleneteket azonban láttam.

Az első nap Menah néhány matrona a Miksa-fürdőbe vitte, oly fürdő, melyet csak rituális szertartásoknál használnak. A fürdőből visszahozták a menyasszonyos házba ráfektették egy díszágyra, szertartások közt befogták a szeméit, a miket csak néha volt szabad kinyitnia, míg a hetedik napon átadták férjének. Rózsaszín fátyolt terítették rá és négy fiatal örző leányt állítottak melléje.

A szemhunyaszt bizonyára valami bölcs ember hozta be szokásul mint előkészítést a házasságoknál, a hol a nők annyiszor kénytelenek szemüket hunyni. Midőn a kis Menah megláttam, a mint becsukot szemekkel feküdt a rózsaszín fátyol alatt, részvéttel voltam iránta.

Közege annak a közvéleménynek és konvenczióknak, segít a társadalomnak a közvélemény megalkotásában és annak végrehajtásában, de e hivatása mellett is első sorban és mindig inkább csak hű tükre a társadalomnak és közvéleménynek, hű és megvesztegethetlen szolgálója, de nem alkotója, Ábrányi ur szavainak, panaszának jogosultságát nem tagadhatjuk, de midőn az okokat a sajtóban keresi, ezt kénytelenek vagyunk tévedésnek mondani.

A társadalom midőn azt az irányt vette fel, a mit Ábrányi ur panaszol, ezt egyenesen a sajtó ellenzése közt, a sajtó kifejtett ellenagitációjára vette fel. A sajtó hirdette a liberalizmust, a törvény előtt való egyenlőséget, de ennek daczára felelevenült a rég holtnak hitt kasztszellem és rombolta a társadalmat; a sajtó ostromozta a nepotizmust és a protectiót, és mégis éppen a társadalom segítségével uralomra jutott ez, mert a panaszolt kasztszellemmel szövetekezett. A tehetség és az érdem figyelembe vételét prédikálta a sajtó mindig, és ma még sincs jobb ajánló levél arra, hogy valaki hivatalt kapjon, mint az, hogy előveszi armalisát, és folyamodását öt águ koronával ellátott papirosra írja.

Ki az oka ennek? az államot és társadalmat fenntartó közép osztályban Magyarországon mindig a földbirtokosság, a gentry vitte a vezérszerepet, és ha ma kell a társadalomról beszélni, ennek főalkató elemét nem az ipar és kereskedelem képviselői szolgáltatják, hanem a gentry. De a magyar földbirtokosságnak reminiscenciái még igen élénkek abból az időből, mikor még a mágnás papság mellett egyedül volt a privilegizált elem, és ha az újabb iők lehe ezeket a szabadalmakat nagyon megritkították is, annál inkább ragaszkodnak a még meglévők-

hoz, különösen pedig azokhoz, a melyek nincsenek törvénybe iktatva, csak a régi társadalmi szokás szentesítette, de a melyek a legláthatóbb és legérezhetőbb sajátságai a kasztszellemnek.

A sajtó küzdött ez ellen. Ha küzdelmében talán kifáradva látszik, ennek nem az az oka, hogy a sajtó segíteni ohajtja a válaszfalak fölépítését, hanem egyszerűen az, mert míg egy részről azt látja, hogy sikertelen maradna úgy is a harc, addig más részről sokkal fontosabb, az élehetés kérdése is foglalkoztatja parancsolólag.

Nem mondjuk, hogy jól van ez így sőt éppen mi ismerjük fel ebben a nemsokára ránk következő baj aggasztó jelenségét. Mi érezzük legjobban, hogy ez a kasztszellem erősödve fel fogja idézni nálunk is a szocializmus vést-hozó szellemét, ép úgy, mint már is éppen ez idézte fel a szocializmus egy részét: az antisemitizmust, és félő, hogy a kasztszellem grasszálása oly erőszakos kitörést fog előidézni, mely alapjában rázza meg az országot; de ennek még sem a sajtó a fő oka. Tükre ez a sajtó a viszonyoknak, az általános közvéleménynek, és ha hatása van a társadalomra, úgy e hatás alapja nem a gomba módra termő vezérezikkezés, hisz a vezérezikkek nem, de igen is az egyén jelentősége és annak ékes szövlása hat, ezeket pedig ma nem találja oly bőven a hirlapirodalom terén; ha hatása van a sajtónak a társadalomra, úgy ez éppen azon alapszik és abban kulminál, hogy a társadalomban fölmerülő akár szép, akár fekélyes képeket a maga vonzó vagy visszataszító meztelenségében, valóságában mutassa; sokkal nagyobb a hatása, ha valódi és teljes képet mutat megjegyzés nélkül, mintha ferditett tudósításához árkus számra hordja össze a legkikeresettebb frázisokat.

— Szabad velem beszélned? — kérdém.

De csak midőn egyik őrizője kijelenté, hogy szabad szólnia, susogta a szegény gyermek félig elfuló hangon.

— Igen, kisasszony, szabad veled beszélnem.

Természetes, hogy e körülmények közt beszélgetésünk nem volt sem érdekes, sem eleven.

Patiban azonban ezalatt valóságos zenei boszorkányszombat vette kezdetét, melynek hangjairól azonnal ráismertem a városi zenekar virtuózaira. Ez a „zene“ előírás-szerű volt: e zene volt vigasztalni a vőlegényt, hogy el van választva jerikói rózsájától, a kit csak a hetedik napon láthat újra.

A második nap a vendégek hivattak meg. A harmadik és negyedikén előkészítették a lakodalmi vendégséget, az ötödiken és hatodikon fölékesítették a házat, az udvart és átvették a menyasszony számára küldött ajándékokat. A hetedik napon volt a földolog.

A menyasszonyt újra a fürdőbe vitték és hétszer elmerültették. Délután négy óra tájban vezetett Izsák a tulajdonképi esküvőhöz. Már messziről még lehetett tudni, mi készül, az óriási lármáról. Ha gazdagok a házassulandók. Ott van az egész Tanger. Daczára Menah szerény társadalmi állásának, az egész udvar úgy tele volt, hogy Izsák nélkül aligha juthattam volna be. Mert a nagy

négyszögű udvarba gyűlt mindenki. Az udvar egyik része képezte a zsinagógát, melynek átellenében magas fal volt. A többi oldalról a szomszédos házak voltak, melynek tetei kíváncsi néppel voltak tele. Természetes, hogy a tangeri zenekar az ünnepélyességnél nem hiányozhatott. Minden tagja ott volt ünnepi ruhában és zenélt istentelenül egy fűgefa alatt.

Míg a menyasszonyra került volna a sor, az udvaron tánczoltak, még pedig magán tánczot egymás után négy szép fiatal zsidóasszony. A táncz végét azonban nem vártam be, mert Izsák intett és bementem a szobába, hol nemsokára anyi közönség gyűlt össze, hogy fej fejet ért és hátulról, hogy lássanak valamennyien padokra és székekre álltak. Előttünk egy függöny volt, mely a menyasszonyt rejté el szemeink elől.

Mikor a függönyt félrehúzták, ott feküdt ágyán, az ő rózsaszínű fátyola alatt Menah lezárt szemekkel. A szabad levegő elzárása és a szemnek természetellenes csukvatartása a szegény gyermek arczára szenvedő kifejezést nyomott fel, mely igen leverőleg hatott rám. A négy felügyelő lány még ott állott mellette és a függöny szétvonásával a fátyolozott vakot fölemelték, elhagyatták vele fekhelyét és alacsony székhöz vezették, mely egy zsidó írással teli tábla alatt volt,

Most a négy leányt három öreg asszony váltotta fel,

Ha csak így futólag mutatunk is rá a sajtó lényegére, be kell ismernie Ábrányi urnak, hogy a sajtó hivatásáról nyilvánított nézete, — bármennyire legyen is az hizelgő erre nézve, — nem felel meg teljesen a valóságnak, és ha van panaszra okunk a társadalmi helyzetet tekintve, úgy e panaszok forrását nem a sajtóban, hanem a sajtónak is forrásul szolgáló társadalomban magában kell keresni. A sajtó elítélte és küzdött az antiszemizmus ellen s mégis nagyra nőtt. A sajtó a kérdést már levette napirendről és a társadalom még sem kezdett fordulni. Minden nagy kérdésnél be lehet bizonyítani, hogy azt a társadalom teszi a magaévá először és hogy a sajtó mindig a társadalom tükre ohajt lenni és ezt sugározza vissza. Nem menthetjük fel a sajtót minden hiba alól, de ha a sajtó vezetné a társadalmat és nem a társadalom a sajtót, úgy bizonyára nagyon sok égető, fájó kérdéstről még csak nem is tudnánk.

Óhajtjuk azonban mindennek daczára, hogy a sajtó velje meg az ő kitűnő munkásának szavait még akkor is, ha az nem teljesen való is, és e megszivelés folytán ügyekézzék elsajátítani azt a tulajdonságot, szivelje hogy a társadalomnak sokszor csak feltolakodott vezéreivel osztozzék még a társadalom vezetésében és hízonyára Ábrányi ur lesz az első, ki el fogja ismerni a társadalom javulását. Most még nem a sajtó, hanem maga a társaság a hibás, sőt ennek is csak par excellence vezetői, az urhatnám-tól áthatott része a nemzet alkotó középosztálynak.

A zalaegerszegi események:

Zalaegerszegről írják nekünk, hogy az ottani országgyűlési választás ismét feleleveníté a régi gyűlölséget és a nép az antiszemita beszédek folytán annyira fel lett iz-

gatva, hogy az 1883-iki események ismétlésétől tartani lehet. Lapunk tudósítója egyuttal beküldte nekünk azon röpívet és felhívást, mely mint az ellenpárt szerény kísérlete tekintendő amaz bujtogatás ellensúlyozására, melyet az antiszemita kortések a nép körében elkövetnek.

A felszólalás ekkép hangzik:

A zalaegerszegi képviselő elhunya következtében egy új követválasztás szüksége állt be, de miután az előttr három évvel előfordult szégyenetes zavargások következtében, nem akadt hazafi, a ki városunkat képviselni akarná, az antiszemiták kihasználván a kínálkozó alkalmat, iparkodtak egy jelöltet hozni ide, a ki épp oly kevésbé érett a törvényhozói nagy misszióra, mint egy harangozó, és a kinek minden érdeme abban áll, hogy az antiszemiták egyik lármás czimborája. Ez a „jelölt“, Szemecz Emil, e hó 14-ikén megis tartotta már a „program beszédet“ is, a melytől minden józanabb hallgatónak megcsömörülnie kellett.

A tudatlan népnek jó az is, gondolá a „jelölt“ ur és azért csak arra törekedett, hogy a nép vak szenvedélyeit a zsidók ellen felláziítsa.

Az egész beszédét pontról-pontra lehetne megczáfolni, de itt csak néhány adatra akarunk felelni.

Azt mondja, hogy a zsidóság az egész uralmat magához ragadta, az egész vagyon és birtok csak a zsidók kezébe van, a zsidó, úgy mondja, semmit sem akar dolgozni, csak a hűs boltokban kényelmesen nézi, hogy a szegény magyar nép, hogyan dolgozik. A zsidó csak uzoráskodik és megcsalja a népet. Katonát nem állítanak, mert a zsidó papok fiuk helyet leányokat igtatnak az

kik közül az első elvette Menahtól a fátyolt, a másik kibontotta haját, mely csakugyan köpenyként borult a vállakra, lefolyva egész a földig, azután mind a hárman elkezdtek a hajjal dolgozni, míg a gyönyörű szép haj tövig levágva és helyére vagy paróka volt téve. Ezután az arcra került a sor. A három öreg asszony, szabadon Macbeth után, mint festőné lépett fel: az egyik megadta egy nagy edényből a fehér alapszint, a másik feketére festé szénnel a szempillákat és szemöldököt, a harmadik pirossal dolgozott és befesté Menah arcát. Ezután újra beborították a menyasszonyt fátyollal és kezdték őt öltöztetni.

Hol van azonban a vőlegény? A hőség a szobában kényszerített, hogy kimenjek az udvarra. Itt megpillantottam a vőlegényt, a mint az egész világ szemelátára borotválták. Kérdém miért teszik ezt? a felelet azonban az volt, hogy eltagadták, hogy a vőlegényt láttam volna és tagadásuk oly határozott volt, hogy jó szemeim daczára kételkedni kezdtem.

Midőn Menához visszatértem, még mindig lezárt szemekkel találtam, de teljesen felöltözve és a széken ülve. Ekkor egy állványt hoztak be, a minőt Spanyolországban használnak, hogy életnagyságu szobrokat vigyenek rajta bucsujárások alkalmával, és szegény Menaht megcsufítva, legszebb ékeitől megfosztva, kifestve, koronával fején rátették az állványon levő székre, az állványt kettőn meg-

fogták, körülöttük gyertyákat gyújtottak és megindult a körmenet, mely kiment az utcára, végigjárta a város legfőbb utcáit és úgy tértek a zsinagógába, mindenütt elül a zenekar

Csodálatos menet volt az. A hova a fáklyák világitottak, Ott kísérteties kép tárult fel. Mint óriási sarkövek néztek ki a csupasz házak, míg az elfátyolozott arabsnök mint a kísértetek suhantak el . . .

Egy „európai ment mellettem és ábrándozott a „vad költészetéről.“ De a féltés az előlvitt szegény leány iránt egészen érzéketlenné tett ez iránt. Hogy fog az izgatottság reá hatni? A gyermekesség csendes, szép tizenöt évét egy gyermekes agg lábaihoz lánczolva tölté. A babona volt tanítója, a vágy azután a Jeruzsálemi ország iránt, a hol meghalunk, volt vallása, hét napi vakság az átmenet a házassághoz . . . ha a gazdag zsidó egyuttal nem jóakaró is, hogy fogja az új életet elviselni? . . .

A zsinagógában lefolyt szertartást nem láttam. Menahtól elváltam úgy, hogy csak másnap, akkor is csak néhány pillanatra láttam, mikor már készült a karavánt követni, mely őt és férjét Tetuanba vitte. Az egyik utitárstól, ki nem sokára visszatérendő volt, izenetet ígért új hazájából új sorsáról, de én már rég elutaztam, midőn az izenet megfőhetett. A háboru Német- és Franciaország közt kitört és szívem haza vágyott. Oly rögtön, a mint Afrikába mentem, jöttem vissza is és csak mint tűnő álom kísér az emlékezet Menah lakodalmára, (Vége.)

anyakönyvbe, és ha már akad zsidó katona akkor is csak manipulans, aki a talmud utasításai szerint a háboruban leghátul áll holott a szökésnél ő a legelső; egyszóval úgy tüntet fel a zsidót, mint a milyen sohasem volt és soha sem lehet, csak hogy a népet felbujthassa.

Csak néhány ráfogásra akarok válaszolni, és pedig nem mint ő frázisokkal és a levegőből szedett mondatokkal, hanem mindenki előtt ismeretes és elvitázhatatlan tényekkel.

Vegyük csak a helybeli, az ő általa olyan szerencsésnek állított zsidólakosokat.

Helyben 185 zsidó család lakik. Igaz, van három gazdag is közte, a kik között az egyik apjától örökölte a vagyont. A másik szintén apjától örökölte és a harmadik pedig, mint iparkodó gabona kereskedő, szerezte vagyonát. Azon kívül van 36 különféle boltos, akik, a hűves boltban állnak ugyan, de mindnyájan küzdenek a létért és kettőt-hármat kivéve alig tudják a házbért és a többi kiadásokat fedezni; vagyonról pedig szó sem lehet. Hogy jobban szeretnének földet művelni, vagy hivatalt elvállalni azt mindenki átláthatná, csak Szemnecz ur nem.

Van aztán 42 szabó, cipész, bádogos ácsból, sat. álló mesterember, kik a legnagyobb erőmegfeszítéssel keresik kenyerüket, vásárról-vásárra mennek télen nyáron és eszük ágába sincs hűsülni, hanem egy nap alatt többet fáradoznak, többet dolgoznak, mint a mennyit Szemnecz ur teljes életében dolgozott.

Van ezeken kívül még két orvos és két ügyvéd és tanító is, a kik tudvalevőleg szintén nem hűsülnek, hanem végzik a munkát úgy mint bárki más hasonló állásban. A többi 80 család, fuvarosokból, rongyszedő és borkövágókból áll, kik téli időben, a többi néhány zsidó segítségével éhen halnának.

A községben van végre három olyan zsidó is, kik uzsoráskadtak de azokat a többi hitrokonai jobban átkozzák és kárhoztatják, mint bárki más; azok ellen maga a zsidó pap már a szószéken is több ízben erélyesen kelt ki. Szívesen átengedjük őket ez antiszemitáknak, tessék velük bánni, a mikép tetszik; legjobb lesz azonban őket a vidékünkben lévő számos nem zsidó uzsorással egy fazékba dobni. Nos, és ezekkel a tényekkel szemben feláll egy városunkba rándult fekete kezűs legény, a ki a vásárokon soha sem fagyoskodott, a ki az üzleti gondot nem ismeri, de még az ekét vagy kapát sem fogta, hanem könnyű diák életet élt örökké és a békés népet gyűlöletre izgatja munkás és szorgalmas emberek ellen. Sőt nem átalja a Kossuth nevével való visszaélést sem, a kiről azt állította, hogy az ő zászlaja alatt küzd, ugyanazon Kossuth zászlaja alatt, a ki a jogegyenőséget és a hitfelekezetek közti békességet tűzta ki czéljával.

Eddig nincs ellenjelöltje Szemnecznek; s így győzelme majdnem kétségtelen. E győzelem azonban nem lesz a jónak győzelme, hanem a népámítás, a lázítás eredménye!

Hogy ezzel a győzelemmel mit fog elérni, azt tudjuk. Állást, mely naponta 5 forintot jövedelmez neki. Nem

irigyeljük tőle — úgy sem fogna soká tartani képviselői dicsősége.

Mert lehetetlen, hogy a nemzet még soká tűrje, hogy az ámitás politikai elv gyauánt szerepelhessen és hogy a képviselői mandatum oly árucikk legyen, melyet antiszemita frázisokkal meglehessen vásárolni!

Éljen képviselő jelöltünk.

H I R E K.

— **A képviselőházból.** A köztörvényhatóságok rendezéséről szóló törvényjavaslat részletes vitája foglalkoztatta e héten a képviselőházat. Sok beszédet mondtak és e sok beszéd közt mindössze két antiszemita dikezió hallatszott, Komlóssy Ferencz és Rácz Géza ajkairól. Komlóssy mint rendesen úgy ez alkalommal is összefüggéstelen vádakot emelt a zsidók és különösen a zsidó hirlapírók ellen. Rácz Géza pedig csak más szavakkal ismételte azt, a mit elvtársa Komlóssy mondott. Ez urak ugyanis a törvény javaslat 26 §. ellen emeltek kifogást, mert e szakaszban a folyóirat és lapszerkesztők azzal a kedvezményvel ruháztatnak fel, melyet a törvény egyéb diplomatikus embereknek nyújt. Komlóssy és Rácz Géza urak ezt ellenzik, a mennyiben csak k e r e s z t é n y szerkesztők számára kívánják kiterjeszteni az érintett kiváltságot. És mikor ezt követelik egyuttal szokott módon egyet rugnak az „elzsidósodott“ sajtón, mely az antiszemitizmus ellen küzd és az antiszemita vezéreket „lerántja.“ Ha a sajtó csakugyan zsidó kezekben volna, akkor híztoztjuk a nevezett urakat, hogy ők ilyen büntetlenül nem bujtogathatnának, de éppen az a baj, hogy a sajtó nemcsak hogy zsidó kezekben nincs, hanem ellenkezőleg olyan egyének szellemi és anyagi befolyása alatt áll, kik nyereszkedési vágyból még az antiszemiták barátságát is keresik. Egyébiránt ha a zsidó sajtó olyan rossz, olyan hazafiatlan lenne, mint a milyennek az antiszemita képviselők festik, akkor a közönség bizonyára nem olvasná e zsidó lapokat és megszűnnék az a nagy hatalom is, melyet a „zsidó sajtónak“ tulajdonítanak. Az a tény azonban, hogy maguk az antiszemiták szerint is, a zsidó lapok a legolvasottabbak, legjobban bizonyítja azt, hogy e lapok nem olyan rosszak, és hogy ezek a lapok leghivebben tükrözik vissza a nemzeti gondolkodást és leghatározottabban adnak kifejezést a nemzeti aspirációknak.

— **A „szegedi beadvány.“** A sokszor említett szegedi beadvány csodát művelt, falusi néptanítóink majdnem csoportosan miniszteri tanácsosokká lettek, mióta nevezett beadvány e becses lapban közzé tétetett. Nem olvastuk bár kinevezésüket a hivatalos lapban, de olvastunk bölcsesbnnél bölcsőbb tanácsait, melyeket a nms. miniszter úrnak kínálnak, hogy mikép modifikálhatná az anyakönyvvezetésre vonatkozó rendelkezését t. i. úgy, hogy, ők és csak is ők élvezhessék a javadalmakat és zsebelhessék el a beiratási takasakat; mert ők és csak is ők tudnak írni — magyarul. — A kitűzött czélt úgy gondolják közelebb elérni, ha a vetélytárst gyalázzák és halomszámra írnak cikkeket, a „more-czedek“-ek ellen. A „more-czedek“ pedig e cikkeket olvassák és bókot vélnek hallani, mikor „tanulat

lanoknak“ mondják őket, kik „egy nevet sém tudnak hibátlanul leírni.“ Ezt a merész állítást, talán csak azért merték kockáztatni, mert mindannyian az egér lyukba huzódtak és halgatnak. Hát majd teszünk mi is valamit védelmünkre. Nem fogunk a tanítók ellen írni, hanem csak azt fogjuk bizonyítani, hogy bezzeg tudunk mi is írni még pedig magyarul! A tanító urak elfeledik, hogy a moreh-czedek is ember, kinek jövedelemre szüksége van. A tanító segíthet anyagi helyzetén lezkeadás által, de hát mit kezdjen a soványon fizetett moreh-czedek? De igazságtalan másrészt a tanító urak vádja azért is, mert a moreh-czedek az értelmiség magasabb fokán állván nemcsak helyesen írni tud magyarul, hanem alkalmi beszéd, tartására is alkalmas és mint ilyen a rabbit bátran helyettesítheti minden tekintetben. *Wallis Áron* moreh-czedek. J.-Árokszállás 1886. Márczius hó 15-én.

— **Sidneyből** (Ausztrália) jelentik: Az ide ötven évvel ezelőtt letelepedett zsidók most végre nagyobb hitközséggé alakulván át, ez idén a husvéti kenyér sütésére külön gyárat állítottak, a hol egyuttal a husvéti liszt is készül. E gyárból küldik szét a „mazzoth“ az Ausztrália területén lakó többi zsidóknak. Az itteni zsidók a világ minden részéből gyűltek össze. Vannak itt német, orosz, francia, spanyol, sőt magysr zsidók is. Többen közülük a diplomáciai pályán működnek.

A tapolczai izr. ifjuság márczius 6-án az erdély-részi magpar közmívelődési egyesület javára tánczvizalmat rendezett, mely minden tekintetben fényesen sikerült. A tiszta jövedelem 56 frt volt, mely összeget nekünk beküldték, s melyet lapunk más helyén nyugtáztunk. — A négyeseket mintegy 50—60 pár tánczolta. Hölgyek közül jelen voltak: Apfel Jozefine (Sümegeh), Beck Vilma (R.-Hidvég), Berger Mariska (Kis-Komárom), Eisenstädter Jetta (Zala-Egerszeg), Hirschler Eáni (Kapornok), Kelle Irén (Sümegeh) Scheibeé Berta (Kis-Czell), Harton Berta (Kóvágó-Eörs), Schultaisz Aranka (Devecser). Spiegel Sarolta (Kapolcs), Fischer Irma, Fischer Lina, Leszner Hedvig, Lusztig Szera, Marton Sarolta, Rozenberger Frida, Schlesinger nővérek, Schwarz Helén, Sulzbereger Sarolta, Feleki Alajosné, Gut Sománé, Hirsch Lipótné, dr. Hoffman Lászlóné, Fisch Lipótné Hofman Mórné, öz. Kell Dávidné, Kohn Mórné, Leszner Samuné, Lövy Bernátné, öz. Leszner Manóné, Nagy Sománé, Pollák Adolfné, Pauk Vilmosné, Scheiber Bernátnó, Schwarcz Józsefné, Schwarcz Hermanné, Veiler Vilmosné, Vitmann Ignáczné, Volf Sándorné.

* **Pályázat.** A békési izr. hitközségnél f. évi május hó 1-én üresedésbe jövő, 400 frt. évi fizetés, szabad lakás, egész sechita és mellékjárandóságokkal javadalmazott metszői állomás betöltésére ezennel pályázat hirdettetik. Pályázni óhajtok családi állapotuk és életkoruk igazolása mellett tartoznak még okmányilag kimutatni, miszerint mint korszerű előimádkozók, sochet-ubodek, koreh, paszkenner és mohel működhetnek és abbéli kellőleg felszerelt kérvényüket folyó évi április hó 5-éig az alulírt előjáró-sághoz beküldeni. Próbaelőadásra csakis a meghívottak bocsáttatnak; útiköltség azonban csak a megválasztottnak térítettik meg. Békés, 1886-ik évi márcziushó 8-án. Beck József, hit. elnök.

Pályázat.

A Mindszenti (Csongrád-megye) izr. hitközségnél f. évi május hó 1-ső napjával elfoglalható:

I. Egy hitoktatói állás.

Megkivántatik, hogy az illető a magyar nyelvet tökéletesen birja és a hitoktatásra jogosultságát, vagy a Rabbiképző intézet vagy egy tanító képezde által kiállított oklevéllel igazolja.

A nagy ünnepek alkalmából mint előimádkozó alkalmaztatik. Előnybe részesülnek, kik az anyakönyvvezetésére is jogosítottak.

Fizetése 500 frt, szabad lakás s az anyakönyvvezetés esetére abból felmerülő díjjak, és szokásos mellékjövedelem.

II. Egy előimádkozó és metszői állás.

Ezen állás 250 frt évi fizetés, lakás és mellékjövedelemmel van összekötve.

Pályázónak „schochet ubodek és mol-“nak kell lenni és ebbéli qualificációját igazolni és a magyar nyelvet tökéletesen birni kell.

A folyamodványok kellően felszerelve alulírt elnökséghez legkésőbb f. évi Márczius 30-ig beküldendők. A megválasztottnak az uti költség megtérítettik.

Mindszent 1886. Feb. 27-én.

Engel Ignác.
hitk. jegyző.

Szobotka Gusztáv.
hitk. elnök.

Pályázat.

A Gyulafehérvári izr. hitközségnél május 1-jén betöltendő Cántori állomásra ezennel pályázat nyitattik.

Zenészeti képességgel bíró, és a jelenlegi korszellem igényeinek, mint szintén az eddigi szokásban volt ügynevezett lengyel éneknek teljesen megfelelő pályázó, folyamodványát, vallásos erkölcsi magaviseletéről, családi állapotáról, koráról, héber nyelv tudomány s liturgiáról ugy szintén az eddigi hollétéről szóló bizonyítvánnyal felszerelve legfőbb f. é. április hó 15-kéig alulírt elnökséghez beküldheti.

Ezen állomás betöltésére a szokásos jövedelemen kívül 800 frt. o. é. fizetés tüzetett ki; különös zenészeti képességgel bíró, aki egyszersmint (קורא) és (מורה) teendőit elláthatja 200 frt. többletet kap.

Próbaelőadás csak az elnökségtől meghívottnak engedhetik meg; az utiköltség pedig csak a megválasztottnak térítettik vissza.

Gyulafehérvár 1886 feb. hó 28-án

Duldner Ignác.
hitk. jegyző.

Jónás Adolf.
hit. elnök.

Hirdetmény.

A budapesti közuti vaspálya-társaság

XXI-ik rendes közgyűlése

f. évi márczius 31-én d. e. 10 órakor

az evang. iskola disztermében (IV-ik kerület, sütő-utcza 1-ső szám) fog megtartatni.

Napirend:

1. Igazgatósági évi jelentése az 1885. évi zárszámlának és mérlegnek, s a felügyelő-bizottság ezekre vonatkozó jelentésének előterjesztésével. Határozat a felmentvény érdemében.

2. Az osztalék megállapítása.

3. Előterjesztés a vasuti hálózat kiterjesztése tárgyában.

4. Az 1886. évi költségvetés megszavazása és határozat a fedezet érdemében.

5. Indítvány az alapszabály 2., 5., 6., 20., 24., 30., 50. és 58. §§-ainak megváltoztatására.

6. Netáni indítványok a t. részvényesek köréből, a mennyiben ilyenek alapszabályszerűen (8 nappal a közgyűlés előtt írásban) fognak az igazgatóságnál bemutatni.

7. Az igazgatóság megbízásának lejártá folytán új

Szavazati joggal bírnak a társaság közgyűlésein (sz. 15. és 20. §§.) mindazon részvényesek, kiknek névei a részvénykönyvben a közgyűlést megelőzőleg legalább 45 nap óta saját nevükre vannak írva, ha részvényeiket legalább 8 nappal a közgyűlés előtt az igazgatóságnál letéteményezik. — Felkéretnek tehát a t. részvényes urak, kik jelen közgyűlésben résztvenni óhajtanak, miszerint részvényeiket a szelvényekkel együtt, **bezárólag f. évi márczius 23-ig** a délelőtti órákban az igazgatóságnál (VI. ker., Andrassy-ut 9. sz.) tétítvény mellett letenni méltóztassanak, hol a szavazati igazolványokkal egyidejűleg az előterjesztendő zárszámla és a mérleg, valamint a felügyelőbizottságnak jelentése is lesz átvehető.

Budapest, 1886. márczius 10.

Az igazgatóság.

GUMMI és HALHÓLYAG.

Legfinomabb és legbiztosabb hólyag készülék minden betegség ellen, csak valódi párisi garantiroztatik, tuczatja 1, 2, 3, 4 és 5 frt. — Legfinomabb párisi tuczatja 2, 3 és 4 frt, — Legfinomabb mellboríték, darabja 2 frt. Kitünő minőségű: darabja 1 frt, 1.50 kr., 2 frt és 3 frt. — Külei előjeggy mellett, használati utasítással

Jul. Reif, specialista, WIEN
IV., Margarethenstrasse 7.

Kincsem-sorsjegy

á 1 ft 11 sorsjegy 10 ft
csak

Főnyeremény készpénzben

50.000 ft

10.000 frt, 5000 frt 20% lev. || 4788 pénz-nyeremény

A magyar lovar-egylet
sorsjegy-irodája: Budapest, Váci-utcza 6. szám.

Brünni kelméket
elegáns

tavaszi öltözetre

3/4 y. 20 métert, azaz 4 bécsi rőföt kitevő szelvényekben 4 frt 80 krért igen finom, 7 frt 0 krért legfinomabb, 10 frt 50 krért legeslegfinomabb

valódi gyapjuszövetből

szállít az összeg postautánvétele mellett a hiteles és szilárdnak ismert

Siegel-Imhof

Tuchfabriks Niederlage

BRÜNNEN.

Nyilatkozat: A fönnebbi cég, hála szilárdságának a vevők részéről nagy bizalomnak örvend. Ezt bizonyítja, hogy a Siegel-Imhof cég minta nélküli megrendeléseknél is kevés pénzért valóban a legjobb árut szállítja.

De miután szédelgő cégek Brünni áruk köpenye alatt garázdálkodnak, a fönnebbi cég ennek ellenében kívánatra mintákat is küld,

ingyen és bérmentve.